

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 177/2021-56

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Allanom Böhmom, Jesenského 2, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/114/2019 z 30. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/114/2019 z 30. júla 2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/114/2019 z 30. júla 2020 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **680,74 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva pokojne užívať majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“)

uznesením najvyššieho súdu v civilnom spore, ktorým bolo odmietnuté jej dovolanie. Okrem vyslovenia porušenia základných práv sa domáha zrušenia napadnutého rozhodnutia s tým, že vec sa vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľka sa žalobou z roku 2016 domáhala proti žalovaným určenia, že je vlastníčkou rodinného domu a spoluvlastníčkou k nemu príslušných pozemkov. Tvrdila, že v roku 2012 pri uzavretí kúpnej zmluvy, ktorými prevádzala tieto nehnuteľnosti na obchodnú spoločnosť, nemala vôľu trvalo previesť vlastníctvo, a preto je táto zmluva neplatná. Obchodná spoločnosť v roku 2013 menšiu časť pozemkov previedla zámennou zmluvou na žalovanú 2 a rodinný dom s väčšou časťou pozemkov na svojho konateľa, ktorý ho ešte v roku 2013 kúpnu zmluvou previedol za v hotovosti vyplatených 75 000 eur na žalovaného 1. Sťažovateľka tvrdila, že jej nebola vyplatená kúpna cena; nemala záujem nehnuteľnosti predat' a účelom prevodu malo byť vybavenie pôžičky s tým, že po jej vrátení sa nehnuteľnosť prevedie späť na ňu. Sťažovateľka tvrdila, že bola v tom, že podpisuje úverovú zmluvu a záložnú zmluvu, čoho dôkazom je to, že obchodnej spoločnosti následne splácala mesačne 225 eur v tom, že ide o splátku úveru. Až v roku 2014 zistila, že ide o nájom, ktorý platí a že už nie je vlastníčkou domu, v ktorom býva. Preto aj v tomto roku podala trestné oznámenie.

3. Rozsudkom okresného súdu z 21. júna 2017 bola žaloba sťažovateľky zamietnutá. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu obsahuje prepis vyjadrení strán (body 1 až 3), vymedzenie vykonaných listinných dôkazov a výsluchov (bod 4), čomu nasleduje prepis obsahu týkajúci sa podpisu sťažovateľky nespornej listiny o kúpnej zmluve, ktorou sťažovateľka mala na obchodnú spoločnosť za v hotovosti pri podpise v chodbe Mestského úradu v Nitre 6. septembra 2012 vyplatených 60 000 eur previesť vlastníctvo k rodinnému domu (bod 5 až 6). Tomu nasleduje opis nesporných listín o zmluvách, ktorými boli nehnuteľnosti ďalej prevedené (bod 7 až 9). V bodoch 10 a 11 sú prepísané strohé výpovede konateľov obchodnej spoločnosti, ktorí podpisovali kúpnu zmluvu a ktorí potvrdili v nej uvedené skutočnosti o výplate 60 000 eur v hotovosti s tým, že na bližšie podrobnosti si nepamätajú a vedia len to, že sťažovateľka potrebovala peniaze na výplatu dlhov voči spoločnostiam v Česku. V bode 12 je prepísaná výpoveď spoločníka obchodnej spoločnosti, ktorý uviedol, že pri podpise zmluvy nebol a vedel len, že jeho obchodná spoločnosť nadobudla nehnuteľnosti od sťažovateľky za dohodnutú kúpnu cenu. Právne posúdenie veci je uvedené odcitovaním § 588 a § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čomu nasleduje pasáž o dôkaznom bremene v civilnom spore. Nasleduje hodnotenie dôkazov, ktoré parafrázuje už uvedený obsah listiny o kúpnej zmluve, pričom zdôrazňuje jej pasáže o tom, že bola uzavretá za súhlasu a po oboznámení sa zmluvnými stranami. V súvislosti s námietkami sťažovateľky sa zdôrazňuje o rok neskôr uzavretá nájomná zmluva so žalovaným 1, výpovede konateľov a spoločníka obchodnej spoločnosti, ktorí nepotvrdili, ba vyvrátili tvrdenia sťažovateľky. Napokon sa zdôrazňuje to, že sťažovateľka v súvislosti s predajom nehnuteľností podala trestné oznámenie, no vo veci ani nebolo začaté trestné stíhanie. Z toho rezultuje záver, že sťažovateľka neuniesla dôkazné bremeno týkajúce sa jej tvrdení.

4. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom namietla neúplné zistenie skutkového stavu a okresnému súdu vytkla mechanické prevzatie tvrdenia strán a svedkov. Osobitne zdôraznila, že obchodná spoločnosť kúpu jej nehnuteľností nezaúčtovala a boli predložené

len dodatočne vyrobené doklady o vložení hotovosti 60 000 eur konateľmi do pokladne bez toho, aby bol tento výdaj zaúčtovaný. Ďalej poukázala na to, že nehnuteľnosti boli ohodnotené znaleckým posudkom na 140 000 eur, tento posudok však predložený nebol, v čom videla pochybenie okresného súdu, keďže z toho by vyplynulo, že nehnuteľnosti boli predané za neprimeranú cenu. Podľa sťažovateľky okresný súd nesprávne postupoval aj keď podľa § 181 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) neuviedol predbežné právne posúdenie, ktoré skutkové tvrdenia považuje za nesporné alebo sporné a aké dôkazy vykoná s tým, že keby tak urobil, venovala by väčšiu pozornosť skutkovým a právnym otázkam, ktoré namieta v odvolaní. Okrem toho namieta, že súd nevykonával dokazovanie listinami, tak ako to stanovuje § 204 CSP.

5. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom z 29. októbra 2018 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil s tým, že sa stotožnil so závermi okresného súdu, ktoré krátko parafrázoval. K námietke nedodržania postupu podľa § 182 ods. 2 CSP uviedol, že vykonanie úkonu podľa tohto ustanovenia je zrejmé zo zápisnice o pojednávaní. Pokiaľ ide o oboznamovanie súdneho spisu, poukázal na pojednávanie, kde bolo uvedené, že číta obsah spisu s vymenovaním jednotlivých listinných dôkazov.

6. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktoré bolo ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom zamietnuté. Na strane jednej namieta, že súd jej svojím nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Na strane druhej, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia, keďže záviselo od právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu.

7. K namietanému porušeniu procesných práv uviedla, že odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ako aj okresného súdu nespĺňa zákonné kritériá, je formálne, stručné, povrchné a bez akéhokoľvek bližšieho alebo podrobnejšieho vysvetlenia úvah odvolacieho súdu pri prijímaní záveru o platnosti kúpnej zmluvy, resp. neunesení dôkazného bremena zo strany sťažovateľky s tým, že nebolo uvedené, prečo súd pri posudzovaní svedeckých výpovedí nebral do úvahy postavenie sťažovateľky ako spotrebiteľky. K tomu dovolací súd okrem citácie množstva súdnych rozhodnutí uviedol, že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku spĺňa všetky zákonné kritériá podľa § 393 CSP a za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv sťažovateľky, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Ďalej dovolací súd poukázal na to, že odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a obmedzil sa len na skonštatovanie správnosti jeho dôvodov, pričom takýto postup je prípustný.

8. K nesprávnemu právnemu posúdeniu sťažovateľka uviedla, že odvolací súd ignoroval posúdenie právnej otázky spotrebiteľského charakteru kúpnej zmluvy, keďže obchodná spoločnosť zmluvu uzavierala v rámci svojej podnikateľskej činnosti. Ak by bola zmluva posúdená ako spotrebiteľská, sťažovateľke by bola v súdnom konaní poskytnutá vyššia miera ochrany v posudzovaní jednotlivých ustanovení zmluvy z pohľadu, či nejde o neprijateľné zmluvné podmienky. K nesprávnemu právnemu posúdeniu sťažovateľka ďalej uviedla, že bola zneužitá organizovanou

skupinou, ktorá zneužila jej nepriaznivú finančnú situáciu, zlý zdravotný stav, vyšší vek, dôverčivosť a najmä absolútnu neskúsenosť v právnych veciach. Jej skutočným úmyslom bolo získať od obchodnej spoločnosti úver pre účely vyrovnania staršieho záväzku, čo dokazuje aj to, že obchodná spoločnosť za ňu tento starší úver vyrovnala. K námietkam sťažovateľky o nesprávnom právnom posúdení najvyšší súd uviedol, že obrana sťažovateľky je postavená na závere o tom, že kúpna zmluva je neplatná v dôsledku rozporu vôle sťažovateľky s jej prejavom. Následne dovolací súd uviedol, že táto otázka je skutková, a nie právna. Následne sa zameral sa na hodnotenie dôkazov. Najvyšší súd uzavrel, že dovolaním napadnutý rozsudok spočíva na skutkovom závere, ktorý nemožno v dovolacom konaní úspešne spochybníť.

III.

9. Sťažovateľka porušenie svojich základných práv odvodzuje z toho, že najvyšší súd namietaným rozhodnutím v rozpore so zákonom a svojou predchádzajúcou judikatúrou zamietol jej dovolanie. Ním uvádzané skutkové a právne závery sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné.

10. Podľa sťažovateľky v dovolaní špecifikovala dve právne otázky týkajúce sa nesprávnosti právneho posúdenia krajským súdom. Prvá otázka smerovala k tomu, či jej vzťah z kúpnej zmluvy má spotrebiteľský charakter, keďže krajský súd sa v rozhodnutí o odvolaní touto otázkou nezaoberal, a druhá otázka sa týkala platnosti kúpnej zmluvy, keďže táto otázka bola krajským súdom vyhodnotená nesprávne. Vo vzťahu k namietanému rozhodnutiu tvrdí, že druhá otázka bola nesprávne vyhodnotená ako skutková, keď najvyšší súd skonštatoval, že z nej možno vyvodíť spochybňovanie hodnotenia dôkazov odvolacím súdom. Podľa sťažovateľky si najvyšší súd účelovým spôsobom ako svoju nosnú a v zásade jedinú argumentáciu vybral len údajné neunesenie dôkazného bremena sťažovateľkou a záver, že toto je otázka skutková, a nie právna. Podľa sťažovateľky hoci je pravdou, že okresný a krajský súd jej žalobu zamietli pre údajné neunesenie dôkazného bremena, tento ich záver je zrejme nesprávny, keďže bol priamym následkom nesprávneho právneho posúdenia celej veci, konkrétne v dovolaní špecifikovaných právnych otázok. Podľa sťažovateľky otázka, či kúpna zmluva je alebo nie je spotrebiteľskou zmluvou, je v skutočnosti otázka právna, a nie skutková.

11. Následne sťažovateľka uvádza dôvody, pre ktoré sa mala kúpna zmluva posúdiť ako spotrebiteľská a pre ktoré mali súdy na túto otázku prihliadnúť bez návrhu. Okrem toho udáva dôvody, pre ktoré mala byť zmluva posúdená ako neplatná, pričom v tejto súvislosti poukazuje na to, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že sa stala obeťou organizovanej skupiny štyroch mužov: konateľov a spoločníka obchodnej spoločnosti a žalovaného 1. Následne sťažovateľka opakuje skutočnosti, z ktorých malo toto je tvrdenie vyplývať a ktoré už uvádzala v konaní pred všeobecným súdmi (blízka známosť všetkých štyroch osôb na druhej strane, poskytnutie pôžičky, údajné hotovostné vyplatenie kúpnej ceny, následné účelové prevody nehnuteľností, absencia záznamu o transakcii v účtovníctve obchodnej spoločnosti, neexistencie potvrdenia o údajnom odrátaní 20 000 eur na úhradu jej záväzku voči tretej spoločnosti, podpis zmluvy v neznámom prostredí na úrade v Nitre).

12. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že v namietanom rozhodnutí poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax, podľa ktorej prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním

napadnutého rozhodnutia v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP, čo akceptuje aj ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti, hoci na strane druhej ústavný súd konštatoval, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 332/09), čo však v dovolaní namietnuté nebolo. Najvyšší súd ďalej uviedol, že sťažovateľka neuviedla konkrétnu právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorú odvolací súd posúdil nesprávne. Podľa najvyššieho súdu namietané rozhodnutie nezasahuje do základných práv, nie je arbitrárne ani ústavne neudržateľné. Okrem toho jeho odôvodnenie spoľahlivo odpovedá na všetky podstatné otázky položené dovolaním v súlade so zákonom a osobitnou povahou dovolacieho konania. Napokon najvyšší súd uvádza, že zo sťažnosti vôbec nie je jasné, na základe čoho sťažovateľka dospela k tomu, že namietaným rozhodnutím bolo porušené aj jej vlastnícke právo.

13. Sťažovateľka s vyjadrením najvyššieho súdu nesúhlasila, keďže najvyšší súd zotrval na svojom formalistickom, nezákonnom a ústavne nekonformnom prístupe k posudzovaniu obsahu dovolania a jeho prípustnosti s tým, že len opakuje neunesenie dôkazného bremena a záver, že ide o otázku skutkovú, a nie právnu. Nepovažuje za správny záver najvyššieho súdu o tom, že by nedostatok riadneho odôvodnenia nezakladal vadu podľa § 420 písm. f) CSP, a opačný záver zdôvodnila odkazom na judikatúru najvyššieho súdu. Ďalej uviedla, že z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že súčasťou základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), teda právo na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

14. Rovnako sťažovateľka nesúhlasila s vyjadrením žalovaného 1, keď poukázala na jeho účasť na podvode s tým, že jeho tvrdenia o vzťahoch k nebankovým inštitúciám len potvrdzujú to, že v týchto veciach nebola zdatná, a aj preto sa stala obeťou podvodu. K ďalším žalovaným 1 označeným exekúciám uviedla, že tieto sú dôsledkom strádania potom, ako ju žalovaný 1 odpojil od elektriky v jej dome.

IV.

15. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

16. Už pri prijatí ústavnej sťažnosti bolo uvedené, že namietané rozhodnutie najvyššieho súdu správne abstrahuje skutkovú podstatu sporu sťažovateľky. Treba len zopakovať, že v konaní na všeobecných súdoch nešlo o posúdenie právnej otázky, ale o posúdenie otázky skutkovej spočívajúcej v tom, či sťažovateľka mala vôľu uzavrieť kúpnu zmluvu, ktorou bolo na obchodnú spoločnosť prevedené vlastnícke právo k jej rodinnému domu. Sťažovateľka tvrdila, že takúto vôľu

nielen nemala, ale o nedostatku je vôle vedeli aj konatelia obchodnej spoločnosti, ktorí ju podviedli, čo malo za následok, že podpísala listinu, ktorá mala všetky náležitosti kúpnej zmluvy. Akákoľvek zmluva, hoc aj zachytená na listine, je právny konštrukt, ktorý právo vytvára v nadväznosti na stret vôle dvoch osôb, s ktorým následne spája právne následky. Ak k stretu vôle dvoch osôb nedôjde, nemôže prísť ani k uzavretiu zmluvy s vyvolaním predpokladaných právnych následkov. Či niekto mal vôľu uzavrieť právny úkon, možno vyvodiť z toho, či jeho vôľou bolo vyvolať právne následky spojené s takýmto právnym úkonom. Existencia vôle ako vnútorného postoja, ktorý sa navonok prejavuje v komunikácii s druhým subjektom právneho vzťahu, je otázkou skutkovou. Na túto otázku možno zodpovedať len s ohľadom na to, ako a za akých okolností došlo k prejavu vôle. Preto zistenie, či vôľou sťažovateľky bolo uzavretie kúpnej zmluvy, nebolo otázkou právnou, ale výsostne otázkou skutkovou.

17. Na tomto závere nič nemení ani to, či vzťah sťažovateľky a obchodnej spoločnosti bol spotrebiteľský. Sťažovateľka tvrdila, že kúpnu zmluvu uzavrieť nemienila, a preto je bez významu, v akom právom kategorizovanom vzťahu bola s obchodnou spoločnosťou. Je zrejmé, že ak by boli preukázané skutkové tvrdenia sťažovateľky o tom, že jej vôľou nebolo uzavrieť kúpnu zmluvu a táto skutočnosť bola známa obchodnej spoločnosti, potom by právnym následkom muselo byť rozhodnutie o tom, že na listine zachytený prejav vôle sťažovateľky v podobe kúpnej zmluvy nevyvoláva právne následky prevodu jej vlastníckeho práva. To by sa nevyhnutne muselo spojiť s ďalším predpokladaným právnym následkom spočívajúcim vo vyhovení jej žalobe. Všeobecné súdy by pri zistení sťažovateľkou tvrdených skutočností o tom, že na listine zachytená kúpna zmluva nevyjadruje jej vôľu, museli konštatovať, že táto kúpna zmluva, či skôr listina o kúpnej zmluve, nespôsobuje zákonom predpokladané právne následky. Spor sťažovateľky bol sporom výlučne skutkovým a sťažovateľkou aj v dovolaní nastolené právne otázky boli bez významu pre rozhodnutie všeobecných súdov. Tomu zodpovedá aj namietané rozhodnutie v tej časti, v ktorej bolo konštatované, že niet zákonného dôvodu riešiť sťažovateľkou v dovolaní nastolené právne otázky. Preto v tejto časti namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno identifikovať akokoľvek nesprávnu interpretáciu ustanovení CSP.

18. Vo vzťahu k druhej časti dovolania sťažovateľky sa v priebehu konania o ústavnej sťažnosti prejavil rozpor v otázke, či nedostatočné odôvodnenie dovolaním namietaného rozhodnutia odvolacieho súdu zakladá v rovine podústavného práva vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý obsahuje všeobecné pojmy nesprávneho procesného postupu, znemožnenia uskutočňovania procesných práv a miery porušenia práva na spravodlivý proces. Otázka nedostatočného odôvodnenia ako procesnej vady podľa § 420 písm. f) CSP je predmetom dlhodobého vývoja judikatúry ústavného a najvyššieho súdu, čo naznačuje i to, že sťažovateľka a rovnako i najvyšší súd podsúvali vo svojej argumentácii rozhodnutia, ktoré nasvedčujú správnosti či už jedného alebo druhého názoru.

19. Zodpovedanie tejto otázky priamo súvisí s otázkou toho, ako sa najvyšší súd má vysporiadať s námietkou nedostatočného odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia. Ak by bol prijatý záver najvyššieho súdu, v zásade by to znamenalo, že najvyšší súd na takúto námietku bude reagovať len tak, že stroho uvedie, že táto námietka je neprípustná. Tak tomu však nebolo ani v prípade sťažovateľky, keď najvyšší súd skonštatoval, že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia spĺňa kritériá podľa § 393 CSP, no následne uvádza, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Z prvého spojenia

odôvodnenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd sa v namietanom rozhodnutí námietkou nedostatku dostatočného odôvodnenia zaoberal. Z druhej všeobecnej artikulovanej právnej vety však vyplýva, že takouto námietkou sa aj zaoberať musí, keďže zásadne, teda nie vždy, nedostatok odôvodnenia nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP. Inak povedané, nie každý nedostatok riadneho odôvodnenia ako súčasť procesného postupu dosahuje takú mieru znemožnenia uskutočňovania procesných práv, ktorá aj vedie k porušeniu práva na spravodlivý proces. Najvyšší súd sa preto námietkou nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia zaoberať musí s tým, že musí určiť mieru zásahu do práva na spravodlivý proces s ohľadom na charakter konkrétnej veci a predstavu toho, čo treba pod pojmom spravodlivý proces rozumieť. Nepochybne v niektorých prípadoch nebude nutné porušenie tohto práva konštatovať; veď čo má so spravodlivým procesom spoločné, ak odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nebude napriek zákonnému príkazu obsahovať označenie odsekov odôvodnenia arabskými číslicami tak, ako si kultúru textu vynucuje § 393 ods. 4 CSP. Celkom inak tomu však bude vtedy, ak rozhodnutie okresného súdu nebude obsahovať žiadne odôvodnenie a správnosť jeho rozhodnutia skvele odôvodní alebo vôbec neodôvodní krajský súd.

20. Z toho vyplýva, že súčasné široko a všeobecne koncipované ustanovenie § 420 písm. f) CSP, ktorého centrálnym pojmom je v podústavnom práve bližšie nedefinované právo na spravodlivý proces, najvyššiemu súdu dáva právomoc spočívajúcu v prieskume námietky nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, a to v takej miere, ako je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vnímané v rovine základných práv. Len tak je možné zabezpečiť dostatočnú hustotu kontroly dodržiavania základných práv v postupoch všeobecných súdov, ktorých súčasťou sú aj ich prístupy týkajúce sa dostatočnosti odôvodňovania súdnych rozhodnutí. Tento charakter rozhodovania najvyššieho súdu o dovolaní však nevyhnutne vedie k tomu, že najvyšší súd musí odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu preskúmať najmenej z pohľadu štandardov, ktoré na odôvodnenie súdnych rozhodnutí kladú základné práva.

21. Preto pri námietke nedostatočného odôvodnenia krajského súdu musí najvyšší súd vychádzať z toho, že odôvodnenia rozhodnutí okresného a krajského súdu nemožno posudzovať izolovane s tým, že odpovede vyplývajúce z týchto oboch rozhodnutí musia jasne a zrozumiteľne podať odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. V konečnom dôsledku tieto požiadavky nie sú len požiadavkami ústavnými, ale aj požiadavkami, ktoré na postupy a rozhodnutia všeobecných súdov kladie či už § 393 alebo § 220 CSP, ktoré rovnako ako už parafrázovaná judikatúra ústavného súdu používa kategórie jasnosti, výstižnosti, stručnosti či vystihnúť podstaty. Len také rozhodnutia, ktoré jasne rozlišujú medzi otázkami skutkovými a právnymi, ktoré vystihujú podstatu riešenia týchto otázok, sú spôsobilé viesť k realizácii základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého súčasťou je i právo na to, aby právne, nie skutkové závery krajských súdov, mohli byť preskúmané v dovolacom konaní. Nedostatočné odôvodnenie súdnych rozhodnutí v konečnom dôsledku môže zmariť efektivitu základnej úlohy dovolania a najvyššieho súdu, ktorou je nielen ochrana práv konkrétnych strán, ale aj zjednocovanie výkladu právnych noriem podústavného práva. I preto štandardy riadneho odôvodnenia musí svojimi rozhodnutiami stanovovať nielen ústavný súd, ale aj najvyšší súd.

22. Charakter dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku však na strane druhej zvyšuje nároky na odôvodnenie rozhodnutí okresných a krajských súdov. Z pohľadu ústavnej udržateľnosti

namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu je preto nevyhnutné posúdenie toho, či najvyšší súd správne odpovedal na dovolaním nastolenú otázku o dostatočnosti odôvodnení okresného a krajského súdu, ktoré dospeli k záveru, že sťažovateľka nepreukázala, že nemala vôľu uzavrieť s obchodnou spoločnosťou kúpnu zmluvu. Táto skutková otázka bola výlučnou podstatou sporu sťažovateľky v jej nepochybne procesne náročnej situácii, keď prejav jej vôle bol priamo preukazovaný listinou o kúpnej zmluve a výpoveďami osôb hoc aj s diametrálne odlišnými záujmami. Sťažovateľka opakovane v priebehu celého konania a predovšetkým už na okresnom súde zvyrazňovala ďalšie okolnosti podpisu kúpnej zmluvy. Zvýrazňovala okolnosti, ktoré ju viedli k uzavretiu zmluvy, ktoré vylučovali jej hospodársky záujem na predaji jej rodinného domu. Poukázala na rozpor v hodnote jej rodinného domu, kúpnej ceny a dlhu, pre splatenie ktorého vôbec oslovila obchodnú spoločnosť. Ďalej zvýraznila okolnosti podpisu zmluvy vo vzdialenom meste a okolnosti výplaty kúpnej ceny a následného splatenia jej dlhu k tretiemu subjektu. Tieto skutočnosti však žiadnym spôsobom neboli poňaté do hodnotenia vykonaných dôkazov a skutočností, ktoré vyplynuli z priebehu konania, a to nielen v odôvodnení rozhodnutia okresného súdu. Ani krajský súd na túto argumentáciu, ktorá nebola ničím iným ako hodnotením vykonaných dôkazov na preukázanie jedinej a rozhodujúcej skutočnosti, však žiadnym spôsobom nereagoval a stotožnil sa s hodnotením dokazovania okresného súdu, ktorý však rovnako skutočnosti a argumenty sťažovateľky vo svojom hodnotení skutkového stavu nielenže nezohľadnil, ale nechal celkom bez povšimnutia.

23. Takéto odôvodnenie rozhodnutí okresného a krajského súdu, a to aj v ich vzájomných súvislostiach, nie je nielen pre sťažovateľku, ale aj pre nezaujatého pozorovateľa jasnou a zrozumiteľnou odpoveďou na jedinú skutkovo relevantnú otázku, keďže odpoveď, ktorá nezohľadňuje argumentáciu sťažovateľky a celkom mechanicky parafrázuje len proti jej verzii svedčiace dôkazy s následným mechanickým záverom o neunesení dôkazného bremena, je možno spôsobilé uspokojiť vnútorné presvedčenie rozhodujúceho súdu, no nie je spôsobilé čo i len čiastočne reagovať na argumentáciu sťažovateľky v jej nepochybne zložitej dôkaznej situácii. I keby bol ústavný súd presvedčený o tom, že v konečnom dôsledku je rozhodnutie vo veci správne, nedá sa súhlasiť s tým, že by odôvodnenie rozhodujúceho skutkového záveru zodpovedalo ústavným nárokom na odôvodnenie súdneho rozhodnutia tak, ako ho predpokladajú ústavné práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo čl. 6 ods. 1 dohovoru. Predovšetkým však odôvodnenie rozhodnutí okresného a krajského súdu nezodpovedá takému postupu súdu, ktorý sťažovateľke umožňoval realizovať jej procesné práva tak, že by nedošlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Tým, že okresný súd sa s jej argumentmi vôbec nevyporiadal a krajský súd tento postup okresného súdu aproboval bez toho, aby sa vysporiadal s rovnakou argumentáciou sťažovateľky v odvolaní, bolo sťažovateľke odopreté jej právo, aby rozhodujúca skutková otázka bola v celej svojej šírke prejednaná v dvoch inštanciách všeobecného súdnictva. Obe tieto inštalácie argumentáciu sťažovateľky v prepisoch jej podaní a prednesov uviedli, no nijak inak sa k nej nevyjadrili. Je možné, že sťažovateľka bola podvedená, no je aj možné, že sa to nepodarí preukázať. V takomto prípade je však úlohou súdov tento prirodzený stav vysvetliť. To však bez vysporiadania sa s argumentáciou sťažovateľky nie je možné.

24. Ústavnou sťažnosťou namietané uznesenie najvyššieho súdu na strane jednej vychádzalo z toho, že nie je prípustné, aby podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd riešil otázku nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, no na strane druhej dospel k záveru, že odôvodnenie

rozhodnutia krajského súdu spĺňa zákonné kritériá. Hoci prvý záver vylučuje formuláciu druhého záveru, je zrejmé, že oba závery sú výsledkom zjavne mylnej právnej úvahy pri výklade ustanovení CSP o dovolaní, ktorá znemožnila realizáciu základných práv sťažovateľky v prostredí tohto mimoriadneho opravného prostriedku voči rovnako mimoriadnemu zlyhaniu okresného a krajského súdu. Preto namietaným rozhodnutím najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahovo zhodného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

25. Okrem toho sťažovateľka namietala porušenie základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu. Najvyšší súd v namietanom rozhodnutí neformuloval žiaden právny záver, ktorý by smeroval k ochrane vlastníctva, a porušil len základné práva sťažovateľky v tom, že neposkytol ochranu jej procesným právam tak, aby okresný a krajský súd ústavne konformne formulovali odpovede, ktoré sa týkajú dokazovania, a teda ochrany jej základných práv súvisiacich so spravodlivosťou súdneho konania. Preto v tejto časti návrhu sťažovateľky vyhovené nebolo.

26. Preto bolo podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy vyslovené, že namietaným rozhodnutím najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru s tým, že namietané rozhodnutie sa zrušuje a podľa čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy sa vec najvyššiemu súdu vracia na ďalšie konanie, v ktorom najvyšší súd, viazaný právnym názorom ústavného súdu, opätovne rozhodne o dovolaní sťažovateľky.

V.

27. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom a ktorých výška 680,74 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 177 eur) a jeden úkon právnej služby v roku 2021 (vyjadrenie 181,17), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2x 10,62 eur a 10,87 eur) predstavuje 567,28 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 113,46 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu